

Пігмаліон (виклад змісту)

Джордж Бернард Шоу

Дія перша

Лондон. Пізній вечір. На вулиці величезний дощ. Деякі люди свистять, аби піймати таксі, інші — біжать заховатися від зливи під портиком церкви святого Павла. Сюди ж забігають і дама з дочкою, одягнені у вечірні сукні. Сховавшись, люди починають милуватися дощем, і тільки один чоловік стоїть спиною до всіх, занотовуючи щось у своєму блокноті. На годиннику — за чверть дванадцята ночі.

Між матір'ю та дочкою починається розмова. Молодша обурена тим, що її брат пішов шукати таксі вже більше двадцяти хвилин назад і досі не повернувся. Перехожий, що стояв біля них і ймовірно підслухав розмову, зауважує, що не так давно закінчилася вистава в театрі поблизу, і таксі не буде аж поки вони не порозвозять тих, що вийшли з театру. Дочка продовжує обурюватись, матір же захищає сина. Та тут під портик забігає Фредді (той, про кого вони говорили) у вечірньому костюмі, майже повністю мокрий. Дочка запитує, чи не знайшов той якийсь таксі, на що той відповідає, що "не знайти таксі ні за гроші, ні за очі хороші". Тут обурюватись починає й сама мати, стверджуючи, що Фредді, мабуть, і не шукав його, як слід. Син відповідає, що таксі немає через дощ, який хлинув так несподівано, що всім враз стали потрібні засоби пересування, а таксі — єдиний варіант у такий час. Сестра починає розпитувати Фредді про місця, куди він бігав шукати таксі, і згодом відправляє його знову на пошуки. Розкривши парасольку, він вибігає з-під портика так різко, що навіть не помічає бідну квіткарку, яка бігла сховатися від дощу. Фредді вибиває її з рук кошика, на що та миттєво реагує: "Ну що се ти, Хреді! Чо' ни дивися, куди ступайш, любчику?". Дівчина-квіткарка нагинається і починає збирати квіти, вкладаючи їх назад до кошика, тоді як Фредді, миттєво вибачившись, зникає. Коли син відбіг достатньо далеко, мати дає квіткарці грошей, аби дізнатися звідки та знає ім'я її сина, та квіткарка відповідає, що назвала його навмання просто з намагань бути ввічливою.

Літній джентльмен-військовий забігає під портик, закриває парасольку і струшує з неї краплі води. У цей час дівчина-квіткарка намагається продати йому свій товар, та чоловік відповідає, що не має дрібних грошей. Та згодом він все-таки знаходить монети в кишені і дає квіткарці, перехожий, що раніше розмовляв з дамою та дочкою, застерігає квіткарку, щоби та звернула увагу на чоловіка з записником — "може, то шпик". Квіткарка обурюється й починає кричати, що нічого поганого не хотіла, а намагалася лише продати йому квітку, що буцімто й так не має грошей на прожиток. Люди, що стояли під портиком, ховаючись від дощу, почали заспокоювати її, запевняючи, що нічого не сталося. Недовірлива квіткарка просить, аби її честь та гідність захистив сам літній джентльмен. Після цього в розмову встрає й чоловік із записником (якого всі вважали шпигуном), переконуючи всіх, що не має поганих намірів, і що він — не "поліцейський навушник". Тоді квіткарка цікавиться іншим: з

якою метою чоловік записував її слова та просить показати їй блокнот. Записувач без вагань показує їй свої записи, проте сама квіткарка не може в них нічого розібрати. Записувач зачитує слова, імітуючи вимову жінку: "Висиліше, копитане". Жінка впадає в паніку, мовляв не називала вона його "копитаном", і просить заступитися за неї джентльмена, який підтверджує, що не потребує захисту "від надокучливих молодих жінок" і що сам може розібратися в ситуації. Далі стається щось дивне й неочікуване: кожного разу, коли хтось говорить, записувач якимось чином визначає походження людини, стверджуючи, що для цього йому потрібно просто звернути увагу на вимову, адже в кожному регіоні вона різна.

Злива стихає. Мати з дочкою ідуть на автобус, так і не дочекавшись Фредді. Під портиком залишаються тільки квіткарка, записувач і джентльмен. Квіткарка, як і раніше, нарікає на свою тяжку долю, а джентльмен натомість запитує записувача про секрет його таланту, на що той відповідає, що в цьому йому допомагає звичайна фонетика, а сам він займається наукою вимови, хвалиться, що визначає місце людини в межах 6 миль, а у Лондоні — 2 миль або й вулиць. Стверджує, що це неабияк допомагає підзаробити йому — вчить людей позбуватися акценту певної місцевості. Чоловіки просять квіткарку не хникати. Записувач зауважує, що та бідна англійська, якою зараз розмовляє квіткарка, не дасть жінці вибитися в люди, а також стверджує, що міг зробити з цієї "ганьби шляхетної архітектури царицю Савську". Розговорившись, чоловіки розуміють, що займаються однією справою, ба-більше — шукали один одного й давно хотіли зустрітися. Записувача звали Генрі Гіггінс, джентльмена — полковник Пікерінг. Чоловіки домовляються про зустріч і щедро кидають квіткарці монети, яких їй вистачило, аби взяти собі таксі, що його знайшов Фредді та, дізнавшись, що мати з сестрою вже давно пішли, поступився місцем квіткарці. Таксист попереджає, що не збирається підвозити жінку, бо знає, що та не має достатньо грошей, аби розплатитися, але вона показує йому жменю монет і сідає на заднє сидіння машини, звелівши відвести її в будинок біля газової крамнички та хвалячись, що користувалася цим видом транспорту вже сотні разів. Коли машина приїхала на місце призначення, квіткарка запитала вартість, і дізнавшись, що треба платити цілий шилінг, відмовляється платити. Водій таксі, поглузувавши з жінки, їде геть.

Квіткарка заходить до свого бідного помешкання: "крихітної кімнатчини, обклеєної хтозна-колишніми шпалерами, що пообвисали у вогких місцях. Розбиту шибку у вікні заклеєно папером. На стіні пришпилено видерті з газет портрет популярного актора й сторінку модних дамських суконь, яких бідній квіткарці з її статками нізащо купити. У вікні висить пташина клітка, але її мешканець давно здох, тож клітка — всього лиш пам'ять про нього". Дівчина сідає на ліжку, рахуючи заробітну плату за сьогодні, та раптом газова лампа згасає, і жінка, не перевдягаючись, залазить у брудну постіль.

Дія друга

Дія починається об одинадцятій ранку у вітальні Гіггінсової лабораторії на другому поверсі. Кімната гарно оздоблена, у кутку — камін, а біля нього шкіряне крісло, є величезний рояль, телефон, фонограф та багато інших предметів, що вказували на стан

чоловіка. Пікерінг сидить за столом, розкладаючи картки, а Гіггінс стоїть біля нього, розглядаючи кімнату. Господар будинку показує Пікерінгу все нові й нові фонетичні картки, та гість розуміє, що не може засвоїти й половину з них, хоч і захоплено говорить, що це стане для нього величезним уроком на майбутнє, адже він думав, що добре обізнаний у своїй галузі.

У цей час до кімнати заходить місіс Пірс — економка пана Гіггінса, повідомляючи, що до господаря завітала невідома молода жінка, проста-простісінька. Покоївка вважає, що ймовірно треба було відрядити її додому, проте в один момент їй прийшло в голову все-таки розповісти про гостю господареві, адже та мала жахливу вимову і, мабуть, містерові Гіггінсу було би цікаво з нею поспілкуватися. Та коли економка запросила її зайти до кімнати, чоловіки зрозуміли, що перед ними Квіткарка, яку вони вчора зустріли біля собору. З її вигляду було зрозуміло, що вона хотіла виглядати якнайохайніше перед Гіггінсом та Пікерінгом і ймовірно, що одягла найчистіші речі, проте фартушок був бруднуватий, а капелюх вже поношений. Більш того, гостя попросила, щоб покоївка сказала чоловікам, що вона приїхала до цього будинку на "дорогих таксах", проте покоївка тільки засміялася. Квіткарка зізналася, що хотіла би змінити свою вимову задля того, аби працювати у квітковому магазині, а не торгувати на розі вулиці, а, як зазначив раніше Гіггінс, для цього їй потрібно гарно говорити. І заради змін вона готова була навіть платити, але з тієї суми, яку назвала жінка, чоловіки тільки засміялися, мовляв за такі гроші їй ніхто вчити не буде, хоча для квіткарки це була велика сума. Та йдучи далі Гіггінс все далі продовжує глузувати з дівчини та вигонити її з будинку. Натомість Пікерінг значно уважніший до її почуттів і навіть наважується назвати її "міс Дулітл" та пропонує залишитись у будинку й поговорити більше про її проблеми та можливі шляхи їхнього вирішення. Більше того, Пікерінг стверджує, що якщо Гіггінс і справді зможе змінити вимову квіткарки насильки, що це допоможе їй в майбутньому влаштуватися в квітковий магазин, то він готовий покривати всі витрати експерименту, бо аж надто вже йому цікаво побачити результат такої сміливості.

Захопившись ідеєю свого товариша, Гіггінс вирішує дати квіткарці шанс і наказує економці добре вимити Елізу (таке було ім'я квіткарки), спалити її старий одяг, а натомість дати їй чисте вбрання чи замовити щось для неї. Та квіткарка обурюється з такого ставлення до неї, бо ж вона просила просто навчити її гарно говорити, а не купати її та дарувати новий одяг. Дівчина погрожує викликати поліцію або ж негайно покинути будинок Гіггінса. Проте Пікерінг разом з місіс Пірс вмовляють господаря змінити тон розмови й стати більш привітливим та добрим до квіткарки. Той погоджується, одразу ж після цього Еліза й справді заспокоюється, професор дати їй шоколаду, та спочатку його довелося спробувати самому, бо квіткарка подумала, що в цьому домі їй хочуть отруїти. Після умовлянь як Гіггінса, так і Елізи вони дійшли згоди залишити дівчину в цьому будинку на 6 місці, а за цей час професор обіцяв навчити її гарної вимови та манер справжньої леді. Спочатку місіс Пірс за проханням Гіггінса відводить квіткарку на другий поверх до її спальні. Це була невелика кімната, проте

для Елізи вона здалася аж занадто розкішною. Після цього економка повела дівчину до ванни, наголошуючи, що їй треба терміново купатися. Та квіткарка опирається, говорить, що нізачо не намочить усе своє тіло у воді з цього "казана", наводячи приклад якоїсь дами, що померла від того, що приймала ванну щовечора. Та покоївка наполягає: якщо вже прийшла в цей будинок і хочеш сидіти за одним столом разом із професорами, то зобов'язана митися, бо якщо не будеш цього робити, то будеш смердіти, а це, безумовно, не сподобається професорам. Покоївка наполягає на тому, щоб квіткарка негайно йшла до спальні, знімала всі свої речі та одягала халат, а тим часом місіс Пірс мала підготувати для неї теплу ванну, проте й тут виникли проблеми: Еліза подумала, що таким чином у цьому домі хочуть, щоб вона померла від холоду, бо ж як то: переодягатися на ніч у нову одіж, непрогріту потом. Та й на це покоївка мала відповідь — вона хоче тільки зробити її чистішою та гарнішою — справжньою леді.

Далі місіс Пірс відправляє Елізу до спальні, щоб та передягалась, а сама напускає гарячу та холодну воду у ванну, перевіряє температуру води та напускає пахучого мила у воду. У цей час Еліза заходить у ванну в білому купальному халаті, надягнутому на голе тіло. Місіс Пірс бере мило, величезну щітку з ручкою та просить дівчину залазити у ванну. Еліза починає верещати, що вода занадто гаряча для неї і що нібито її хочуть тут заживо зварити, та все ж місіс Пірс просто запихає її у воду і починає витирати милом та щіткою.

У цей час у вітальні чоловіки починають обговорювати ставлення один одного до Елізи й до жінок загалом. Пікерінг натякає, що Гіггінсу доведеться проводити багато часу з квіткаркою, і що за цей час до дівчини можуть виникнути якісь почуття. Він розпитує його про це, та отримує протилежну відповідь: "Я навчив десятки американських мільйонерок розмовляти по-англійському, а то ж найвродливіші жінки в світі. Я загартований проти них. От ніби вони — нечулі колоди."

Розмову перериває місіс Пірс, що заходить у кімнату, тримаючи капелюх Елізи в руках. Гіггінс просить не викидати капелюха, бо він хоче зберегти його, як цікавинку зі світу, з якого до нього прийшла квіткарка. Місіс Пірс відводить Гіггенса в бік і просить його не лаятися перед дівчиною, як він робить у звичайному житті. Гіггінсові стає одразу соромно перед своїм товаришем, тому він заперечує те, що іноді дозволяє собі говорити щось на кшталт "Чорт забирай" чи "Дідько". Місіс Пірс тільки посміхається на цю реакцію та згодом додає, що також, аби навчити дівчину гарних манер Гіггінсові варто забути про свою погану звичку розкидати одяг по всій кімнаті та витирати брудні руки об халат. Професорові соромно, тому він одразу ж намагається перевести розмову в інше русло і тому звинувачує місіс Пірс в тому, що вона теж не надто добре виконує свої обов'язки. Після цього економка виходить з кімнати (Гіггінс починає виправдовуватися перед Пікерінгом), та одразу ж повертається назад, аби сповістити чоловікам, що до них завітав містер Альфред Дулітл, батько квіткарки. Гіггінс одразу ж запідозрив, що той чоловік — справжній шантажист. І коли Дулітл починає сварити Гіггінса за те, що той забрав його дочку та починає вимагати повернення або дівчини, або викупу за неї, Гіггінс погоджується віддати Елізу назад і вже кличе місіс Пірс

покликати дівчину. Зрозуміло, що батько дівчини й зовсім не очікував такого повороту, тому починає скиглити, що й не хотів багато просити за Елізу, йому було б достатньо лише п'ять фунтів. Після декількох хвилин умовлянь та красномовства від Дулітла, Гіггінс таки погоджується дати йому грошей: і навіть не п'ять, а цілих десять фунтів, проте батько дівчини свідомо відмовляється, мовляв якщо візьме більше, то просто проп'є їх зі своєю старою. Дулітл зізнається, що не збирається відкладати ті п'ять фунтів та жити на них довгий час: йому потрібно лише трохи відпочити, аби потім повернутися у звичайне життя, злидні. Дулітл бере п'ять фунтів і йде до виходу, проте стикається з красивою й вишуканою японською пані, вітається до неї, на що та обурюється: невже батько не впізнав своєї власної дочки? Дулітл робить комплімент своїй дочці, й Еліза відповідає, що в такому домі дуже легко бути чистою та гарно пахнути, бо ж тут є де покупатися та гарно відпочити. Дівчина каже, що її вже навіть починає подобатись таке легке життя, вона говорить батькові, що й справді прийшла сюди змінитися, аби більше не повертатися до того життя, з якого вона вирішила піти назавжди: злиднів та бруду. Дівчина говорить вільно і нічого не приховує, бо зовсім не боїться, що батько забере її назад додому: впевнена, що він прийшов сюди за грішми, а не за донькою. Згодом Гіггінс говорить, що Дулітл може навідуватися до Елізи, коли захоче, аби й самому спостерігати результат роботи над Елізою, проте здається, що батькові все-одно. Коли Дулітл пішов, то Еліза запевнила чоловіків, що батько навряд чи вже повернеться сюди, та Гіггінс з Пікерінгом не надто й засмутилися. Повертаючись до навчання, чоловіки просять Елізу розказати їм абетку. Дівчина соромиться, та все ж починає вимовляти перші літери. Гіггінс одразу ж помічає проблеми з її вимовою. Далі просить вимовити її слово "капелюшок", та замість нього в дівчини виходить "кипилюшок". Після декількох спроб та невдач, Пікерінг заспокоює дівчину, запевняючи, що в неї все згодом вийде. Він дає їй шоколадку і стверджує, що не дозволить Гіггінсу знущатися над нею. Дівчина заспокоїлась і побігла до місіс Пірс, яка повідомила, що в будинок вже привезли новий одяг для Елізи. Сцена закінчується тим, що обоє чоловіків погоджуються на тому, що їм дуже важко доведеться працювати, аби зробити з квіткарки справжню леді.

Дія третя

Еліза старанно ходить на заняття і терпить всі зміни, які з нею відбувається. Проходить декілька місяців після подій, про які розповідалося в другій дії.

Цього у місіс Гіггінс був день гостей. Вона мала розкішний старовинний будинок, вікна якого виходили на Темзу. На годиннику — опів на сімнадцяту. У цей момент в кімнату вривається її син — Гіггінс, навіть не знімаючи капелюха. Місіс Гіггінс обурюється: мовляв, вона ж просила його не відвідувати її будинку у візитні дні, бо до неї в цей час приходять поважні гості, а він як завжди все зіпсує своїми не гарними манерами і після того, як її гості зустрічають тут Гіггінса, то більше вже не повертаються і не спілкуються з нею. Та той відповідає, що пам'ятає про її застереження, але завітав навмисне., бо має до матері спеціальне "фонетичне" завдання. Мовляв він "підібрав" на вулиці одну дівчину, яку вже довгий час вчив

фонетики та правильних манер, і потрібно, аби місіс Гіггінс оцінила цей результат. Та одразу ж почувши слова про дівчину, мати подумала, що син закохався в неї і почала говорити про їхнє одруження і про те, що воно йому вже конче необхідне в його то віці. Та чоловік стверджує, що не може закохатися в молоду жінку, бо прагне, аби вона була схожа на місіс Гіггінс, а таких вже ідеальних жінок йому ще не траплялось. Повертаючись до мети свого візиту, Гіггінс говорить, що це буде перше випробування для дівчини — він надав їй відповідні інструкції: говорити тільки на дві теми — погода та здоров'я, та навчив її правильної вимови. Їхню розмову перервала покоївка, що сповістила господиню про прихід гостей. Ними виявилися Місіс та міс Ейнсворт-Гілл — мати й дочка, з якими читач вже зустрічався в першій дії, коли ті ховалися від зливи під портиком собору.

Місіс Гіггінс відрекомендовує свого сина і, на диво матері, гості вражені зустріччю з професором, адже так багато чули про нього і вже давно хотіли з ним познайомитись. Вже на початку розмови матір дозволяє собі вибачитись перед гостями за те, що її син і зовсім не знає манер. Ті ж приймають вибачення, а син відходить у бік. У цей момент в кімнату заходить покоївка й сповіщає, що прийшов містер Пікерінг. Гості можуть одразу помітити відмінності в манерах Пікерінга й Гіггінса, перший дотримується всіх правил і веде невимушену розмову з іншими присутніми, останній же вибухає гнівом з того, що присутні тут гості не дають Гіггінсові виконати його місію — випробувати Елізу. Пізніше до кімнати заходить Фредді. Гіггінс заприсягається, що вже десь бачив цього чоловіка, проте не може згадати, де саме. Гості сідають за столик, а Гіггінс знову вибухає гнівом — бачте потрібно ж було дочекатися Елізи, інакше — про що весь цей час говорити. Місіс Гіггінс робить зауваження своєму синові, що на таких світських зібраннях він просто нестерпний, хоч і часто є душею компанії. Розмову вкотре перериває покоївка, цього разу сповіщаючи про прихід Елізи. На обличчі Гіггінса з'являється посмішка, бо саме цього моменту він і чекав. Чоловік відрекомендовує гостю всім присутнім. Місіс Ейнсворт-Гілл стверджує, що певна в тому, що вже десь бачила дівчину, Фредді посміхається з фразою, що знає, хто ця дівчина, і що він здивований її неймовірною красою. У цей же момент Гіггінс пригадує де вже бачив місіс та міс Ейнсворт-Гілл, після з його вуст виривається фраза "От чортівня", а в цей же момент він помічає, що збирається сісти на край столу, що за правилами етикету є неприпустимим. Місіс Гіггінс робить синові зауваження та береться за голову. Місіс Гіггінс, аби перевести увагу, починає говорити про погоду з припущенням, що може задоштити. Гості починають говорити про погоду. Фредді регоче від завчених фраз Елізи, проте інші присутні не сприймають це за жарт і підтримують розмову з дівчиною-квіткаркою. Місіс Ейнсворт-Гілл зауважує, що побоюється злив, бо останнім часом від сильного дощу та вологості так багато людей хворіють грипом. Еліза відповідає, що її тітка померла від грипу. Не встигає місіс поспівчувати їй, як квіткарка додає, що та не вірить всім своїм знайомим, що стверджують, що тітка померла від грипу — вона ж упевнена — її "уграбали". Після незрозумілого слова місіс Гіггінс вирішує перепитати Елізу, мовляв, що ж то означає — "уграбати"? Та квіткарка не

зважає на запитання, а обурено розповідає далі: "хай вас Бог боронить! Бо чого б їй помирати від грипу? Тільки за рік до того вона переборола дифтерію. Я сама на власні очі бачила. Посиніла вона, лежала синя-синя. Усі вже гадали, що тітці кінець, але мій батько розливною ложкою знай заливав джин їй в горлянку, аж поки вона ожила — та так раптово, що перекусила ложку надвое! Як може жінка з отакою снагою взяти й померти від грипу? А що сталося з її новим бриликом, що мав перейти мені у спадок? Хтось його поцупив! Так ото, кажу, ті, що брилика поцупили, вони ж і її уграбали!". До розмови долучається місіс Ейнсворд-Гілл перепитуючи дівчину про значення невідомого слова, на що Гігінс відповідає, що це новий модний серед молоді вислів, який означає "угробити". Світські панянки перепитують дівчину: чи й справді вона вірить в таку смерть своєї тітки? Квіткарка ж стоїть на своєму, мовляв ті люди, з якими у той час жила тітка, могли вбити її за шпильку від брилика. Леді поцікавилися також, чому її батько заливав таку кількість алкоголю в горлянку тітки, бо ж це теж могло бути смертельним, та Еліза говорить, що пити багато спирту — звична справа як для її батька, так і для тітки. Вони були свідомими, що вживання алкоголю навпаки допомагає їм долати хвороби в житті. Місіс Ейнсворд-Гілл занепокоєна тим, що юна квіткарка зростала в такому поганому середовищі, та Еліза тільки засміялася — чого ж там поганого. Гігінс починає розуміти, що здоровий глузд у Елізи закінчується, і дівчина починає говорити дурниці, що тільки перекреслюють її як леді, тому показує квіткарці на годинника. Еліза розуміє, що саме час прощатися. Фредді запитує її: чи йтиме вона через парк, бо він міг би провести її, та дівчина спалахує — буде їхати тільки на таксі. Еліза виходить з будинку, а Фредді ще кілька хвилин стоїть на балконі, аби угледіти дівчину. Досить довго ще присутні обговорюють "новий стиль" — манери, які продемонструвала їм дівчина. Місіс Ейнсворд-Гілл ніяк не може оговтатись від манер квіткарки, зауважує, що, можливо, вона (місіс Ейнсворд-Гілл) і трохи старомодна, але всі ті вирази квіткарки — то вже занадто. Жінка просить свою дочку ніколи так не висловлюватись, бо вона вже почала помічати в її манері слова "мерзота" та "свинство". Та Клара запевняє матір, що це ж така мода зараз, це ж саме стверджує й Гігінс. Місіс Ейнсворд-Гілл говорить, що їм час іти. Гості прощаються, а Фредді говорить місіс Гіггенс, що хотів би ще раз побачитись з міс Дулитл, тому неодмінне прийде і на наступний день гостей у цей будинок. Після того, як всі розійшлися, Гігінс запитує в матері, чи можна міс Дулитл уже показувати іншим людям, бо вона ж ніби так добре сьогодні поводитись, на що та відповідає: "Вона — тріумф твого мистецтва та ще й таланту кравчини, але якщо ти гадаєш, що вона не видає себе кожнісіньким реченням, яке вилітає з її вуст, то ти, либонь, зовсім схибнувся через неї!" У розмову вмішується Пікерінг, мовляв якщо ще трохи змінити мову дівчини, то, можливо, з неї таки щось вийде. Але мати запевняє, що квіткарка не зможе змінитися, поки її виховує Гігінс, бо той має мову пристойну хіба для матросів, але ніяк не для вишуканих розмов. Гігінс ображається. Далі мати запитує його про те, що квіткарка робить у будинку його сина, на що той зауважує, що вона там просто проживає разом з ними, але потім додає, що вона ще й виконує певний ряд обов'язків: нагадує Гігінсу про всі

його важливі зустрічі, знає, де лежать всі його речі тощо. І це значно полегшує роботу економці. А далі вже разом і Пікерінг і Гіггінс починають перераховувати всі її вміння: вона ж і на роялі грає, має чудовий слух, чудово запам'ятовує мелодії. Їх перериває місіс Гіггінс, запитує, що вони збираються далі робити з квіткаркою, бо ж на леді вона все ще не схожа, та чоловіки це заперечують, мовляв уже майже досягли своєї мети. Гості прощаються з місіс Гіггінс.

Поки ще Гіггінс не виграв свого закладу, бо ж квіткарка все ще залишається квіткаркою, а не леді. Та все ж якщо герцогинею її назвати складно, то за княжну вона може зійти. Щоб показати цю ситуацію, автор просить нас уявити подію в одному з Лондонських посольств: до розкішної будівлі з червоними килимами під'їжджає дорогий автомобіль, з нього виходить Пікерінг і подає руку Елізі. Дівчина одягнена у красиву вечірню сукню, манто, вся в діамантах та з квітами. За ними з авто виходить Гіггінс. Вони заходять у будинок. Еліза пішла до жіночої роздягальні, чоловіки зайшли до гардеробу для містерів. Там вони зустрілися з одним молодим чоловіком, він представив себе "Волосатим Діком" — найпершим та найкращим учнем Гіггінса. Сьогодні він працює перекладачем, знає близько 30 мов і тут, на церемонії, він конче потрібний. До Діка підбігає лакей і говорить, що той негайно потрібен нагорі. Перекладач виявляється справжнім знавцем мов і може розрізнити "калічену" англійську від справжньої — шляхетної. Він піднімається нагору, а Гіггінс з Пікерінгом залишаються внизу. Гіггінс говорить, що якщо той і справді великий знавець, то може легко викрити Елізу й почати глузувати з неї. Та якщо так станеться — він програє заклад.

У цей час до чоловіків повертається Еліза. Гіггінс дає їй останні настанови. І вони вирушають далі. Лакеї вітають їх. Вони піднімаються нагору. Там їх зустрічають посол з дружиною, біля якої стоїть і той перекладач Непомук (Волосатий Дік). Присутні вітаються. Господиня говорить до Гіггінса, що та дівчина зробить сенсацію серед присутніх, цим самим лестить Гіггінсу. Та в цей же час господиня просить свого перекладача (Діка) вивідати все про міс Дулітл. Еліза проходить по кімнатах, роздивляючись усе. Усі присутні відкладають свої справи, аби хоч одним оком глянути на дівчину, її розкішну сукню, ходу та діаманти. На господарів будинку вона теж справляє неабияке враження. Господиня підходить до Гіггінса з проханням розповісти все про чарівну леді, з якою він прийшов на цю церемонію. Та в цей же час до гурту приєднується й перекладач, який запевняє присутніх, що та дівчина — підставна особа, мовляв її прізвище не може бути Дулітл, бо це англійське прізвище, а вона не тої крові, бо розмовляє англійською майже ідеально — так розмовляють тільки чужоземці, який вчили мови. Непомук запевняє, що дівчина — угорка королівської крові, проте хитрує, запевняючи ніби не розмовляє угорською. Господиня та перекладач впевнені, що дівчина щонайменше князівна, Гіггінс задоволений їхнім враженням. Гурт розпадається й Гіггінс залишається на самоті, до нього згодом приєднуються Еліза та Пікерінг. Дівчина говорить, що втомилася (її, до речі, прирівнювали до самої королеви Вікторії), а Пікерінг зголоднів. Тож гурт вирішує покинути церемонію та вшиватися

звідси в якесь інше місце.

Дія четверта

Дія відбувається в лабораторії на Вімпол-стріт. На годиннику дванадцята ніч. Надворі літня ніч. Зі сходів чути голоси Пікерінга й Гігінса. Останній просить першого замкнути двері, бо на вулицю в таку пору вже точно ніхто не виходитиме. У кімнату заходить Еліза у тому ж вишуканому вбранні, у якому ходила на церемонію. Пікерінг з Гігінсом домовляються кинути одяг просто на підлогу, а вже зранку місіс Пірс кудись приткне його, ймовірно подумавши, що чоловіки були п'яні (хоча й насправді були напідпитку). Пікерінг запевняє, що Гігінс таки виграв свій заклад, зробивши з Елізи справжню пані, і її поведінка на церемонії це підтвердила. Чоловіки обговорюють те, як сильно хвилювалися на церемонії, Еліза сидить у кріслі, мов закам'яніла. Та після того, коли Гігінс підводиться і наказує дівчині вимкнути світло, Еліза зривається й кидає капці просто Гігінсові в обличчя: їй набридло, що він ставиться до неї, як до ганчірки. Дівчина впевнена, що краще б він залишив її квіткаркою, аніж ставився отаким чином. Гігінс починає розпитувати дівчину, у чому причина її люті. Вона відповідає, що хвилювання та тяжкі дні закінчилися тільки для нього, перед нею ж — невідомий шлях, вона не знає, що робити далі, і що з нею далі буде. Гігінс просить не хвилюватися її з цього приводу. Він поки ще не розмірковував над цією ситуацією, але скоро вони обов'язково щось вирішать — модливо, можна вже й заміж іти, бо тепер вона має красиве обличчя та гарне вбрання, але те все потім. Еліза обурюється, що раніше вона продавала квіти, а тепер має торгувати собою. Не хотіла вона таких змін! Гігінс говорить, що все це дурниці, ніхто не буде силувати її виходити заміж за нелюбого, та й з її нинішніми знаннями можна й давню мрію втілити — відкрити квітковий магазин: якщо колись ця ідея здавалася їй недосяжною, то тепер містер Пікерінг може допомогти їй в цьому, бо ж має багато грошей (сміється). Гігінс не бажає далі розмовляти на цю тему і спирає це все на жакливу втому. До того, як Гігінс забирає свої капці та йде до кімнати, Еліза запитує його про речі, які належать їй, бо ж одяг дівчини чоловіки спалили ще першого дня. Гігінс відповідає, що всі речі належать тільки їй, окрім коштовностей, бо їх взято напрокат. Тут уже Еліза починає глузувати з чоловіків: знімає з себе коштовності і віддає їх Гігінсові, аби той забрав їх собі на цю ніч, бо ж ще звинуватить потім бідну дівчину в крадіжці. Один з перснів, які віддала Еліза, купував їй Гігінс. Цим перстнем він жбурляє в рояль, Еліза ухиляється й просить не бити її (хоча той і не збирався).

Еліза шукає перстень на підлозі, а потім піднімає його та кладе на десертну тарілку. Розлючено піднімається на другий поверх. Заходить у свою кімнату. Знімає вечірню сукню та черевики. Натомість одягає вбрання для прогулянки, бере сумочку, переконавшись, що в ній є гаманець, гасить світло та розлючено виходить з будинку.

На вулиці стоїть закоханий Фредді та дивиться на вікно Елізиної кімнати, промовляючи слова кохання. З будинку виходить Еліза, помічає хлопця та запитує, що він тут робить. Той відповідає, що проводить тут кожну ніч, бо кращого місця не знає. Називає її міс Дулітл, хоч дівчина просить звертатися до неї "Еліза". Фредді засипає її

поцілунками, Еліза відповідає йому взаємністю. До них підходить поліцай із запитанням, чому вони цілуються. Фредді відповідає, що вони щойно заручилися. Закохані тікають до Кавендіш-скверу. Фредді запитує, чи не збив він була Елізу з її шляху, мовляв куди вона збиралася піти на прогулянку. Та дівчина відповіла, що збиралася йти до річки, аби втопитися. Фредді запитує причину таких її вчинків. Дівчина говорить, що тепер уже все одно, адже зараз вона щаслива разом з ним. Під'їжджає таксі, Еліза пропонує скористатися послугами водія, покататися всю ніч і поговорити, а вже зранку заїхати до місіс Гіггінс та запитати в неї поради, що робити далі. Фредді погоджується.

Дія п'ята

Дія розпочинається з вітальні місіс Гіггінс. Жінка сидить за письмовим столом. До вітальні заходить покоївка та сповіщає про візит містера Генрі та полковника Пікерінга. Та після наказу місіс Гіггінс впускати їх до неї, покоївка відповідає, що вони зараз зайняті: на першому поверсі сидять і телефонують у поліцію, ймовірно щось загубили. Місіс Гіггінс попросила покликати їх, коли ті закінчать, та спершу повідомити міс Дулітл про їхню присутність у будинку і про те, аби Еліза не спускалася, поки її не покличуть. До кімнати заходить містер Генрі. Розлючений він повідомляє матері, що Еліза зникла з їхнього дому: учора ввечері вони повернулися в будинок з важливої церемонії і, як завжди, попросили дівчину повимикати світло, а самі пішли спати, проте замість виконати свою роботу, вона дременула геть, а зранку, поки ми ще спали, приїхала й забрала речі, нікого не повідомивши. Місіс Гіггінс припускає, що дівчина могла образитись на чоловіків, але її син вважає це за нісенітницю. До кімнати заходить Пікерінг. Місіс Гіггінс перепитує, чи справді вони такі дурні, що телефонували в поліцію і заявили про те, що з будинку зникла дівчина, ніби вона повія чи якась втрачена парасолька. Але чоловіки відповідають, що не мали іншого виходу. Покоївка перериває розмову, увійшовши в кімнату. Вона повідомляє, що містера Генрі хоче бачити такий собі містер Дулітл. Гіггінс дивується зі слів, коли економка називає Дулітла містером, а потім ще й джентльменом.

До кімнати заходить містер Дулітл. Він — розкішно та дорого вбраний чоловік. Не помічає місіс Гіггінс, а одразу ж підходить до її сина з докорами, мовляв, що він зробив з нього. Колись він був звичайним сміттярем, а тепер доводиться одягатися в отаке ошатне вбрання. Дулітл розповів історію про те, як він отримав листа від американського багатія, де було сказано, що Генрі відгукнувся про Дулітла, як про найбільшого мораліста у всій Англії, хоч якого низького він стану, тому американець перед своєю смертю вирішив написати в заповіті, що Дулітл буде отримувати щорічну винагороду в розмірі 3 тисячі фунтів за умови, що буде читати лекції з моралі для його "Воннафеллерової світової ліги Моральної Реформи". Дулітл запевняє, що й не проти почитати лекцій для якихось багатіїв, але він абсолютно проти того, що з нього зробили джентльмена. Обґрунтував він це тим, що колись він був вільним, а тепер закований у лапи буржуїв. Колись він міг хоч кожного дня просити грошей у кого завгодно, а тепер почали вже й нього просити грошей. Колись коли він був у лікарні, то

його й лікувати не хотіли, бо не мав грошей, а тепер знайшли в нього мільйон болячок і примушують платити за всі ті обстеження. Місіс Гіггінс радіє за Дулітла, бо ж тепер, отримавши спадок, він може забезпечити Елізу всім необхідним, проте Генрі заперечує, мовляв він дав тому чоловікові 5 фунтів відкупку за дівчину і тепер не має жодного права забирати її.

Місіс Гіггінс зізнається, що Еліза прийшла до неї ще зранку, і зараз вона нагорі в цьому ж будинку. Генрі збирається піднятися й спустити її до них, проте місіс Гіггінс примушує його спочатку вислухати все: Еліза прийшла до неї зранку й розповіла про те, як негарно вони з нею повелися (що одразу ж почали заперечувати Гіггінс з Пікерінгом). Місіс пояснила, що дівчина від природи має чулу та вразливу натуру, шість місяців вона тяжко працювала на чоловіків (а розумова робота для дівчини її класу, то неабияк тяжка праця), а коли прийшов головний момент — її головне випробування на церемонії, вона повелася якнайкраще, аби виправдати сподівання обох. Але після її вдалого виходу в світ, чоловіки не мовили до неї ні слова, а лише перемовлялися один з одним, які вони молодці, що таки довели справу до кінця, і що все вдалося, попри найгірші сподівання на початку праці. Місіс Гіггінс додала, що на місці дівчини вона б не капці кинула в Генрі, а кочергу. Місіс Гіггінс стверджує, що зможе покликати Елізу спуститися лише за умови, якщо Генрі буде поводитися чемно та не ображатиме дівчину. Гіггінс ліниво погоджується. Місіс Гіггінс просить свою покоївку покликати Елізу, аби та спустилася. Гіггінс починає нервувати, мовляв не збирається так довго чекати "те дівчисько". Мати знову заспокоює його. Пікерінг говорить, що чоловік і так старається з усіх сил. У цей момент до кімнати заходить Еліза, вона просто сяє своєю вродою, розкішним вбранням та розкутістю. У руках тримає кошик із шиттям, стає зрозуміло, що в цьому будинку вона почувається, як вдома. Пікерінг сидить з розкритим ротом, бо не може повірити в те, що бачить. Еліза вітається до всіх присутніх, Гіггінс не надто привітний до дівчини. Чоловік починає огризатися, Еліза не звертає на нього уваги, сідає на крісло й починає вишивати. Гіггінс впевнений, що вона корчить з нього дурня, що їй не потрібно тут перед ним красуватися, бо ж це він вивів її в люди, навчив її елегантності, а без нього вона б так і залишалася пожмаканою капустаною. Мати Гіггінса обурена поведінкою свого сина, вона робить йому зауваження, та той не зважає. Еліза запитує Пікерінга, чи забуде він її після закінчення всього цього експерименту, та той відповідає, що ніколи не вважав ці зміни експериментом, і що не збирається забувати таку прекрасну дівчину. Еліза розповідає все від чистого серця: починає з того, що змінилися не завдяки Гіггінсові (як той всім розповідає), а тому, що перед її очима завжди був Пікерінг, який допомагав їй і підтримував у труднощах, саме тому їй було би шкода, якби він просто забувсь їй. Еліза впевнено стверджує, що поважає його й дякує не завдяки тому, що він купував їй всі ті сукні, бо ж вона то знає, що він дарує гарні речі багатьом. Еліза говорить, що приклад Гіггінса, який вона бачила щодня, змушував її опустити руки та бути таким ще неохайним, як і він, проте вона не здавалася (коли Еліза говорить ці слова, Гіггінс починає обурюватися). Еліза говорить, що її справжнє виховання почалося не тоді,

коли вона прийшла в цей дім і навіть не тоді, коли Гіггінс почав учити її культури усного мовлення. Справжнє виховання почалося для неї тоді, коли Пікерінг назвав її "міс Дулітл". Саме тоді вона й зрозуміла, що чогось варта і що може змінитися хоча би для того, аби її частіше так називали. Еліза називає Пікерінга справжнім джентльменом, перед яким просто не можливо не бути леді: він і двері відчинить, і капелюха зніме, коли дівчина заходить до кімнати, і посміхнеться. Саме ці дрібнички давали їй зрозуміти, що вона жінка, і що варта більшого. "Різниця між леді й квіткаркою полягає не в тому, як вона поводить, а як до неї ставляться. Я довіку буду квіткаркою для професора Гіггінса, бо він з самого початку ставиться до мене як до квіткарки й вічно так ставитиметься. Але я знаю, що можу бути для вас [Пікерінга] леді, бо ви повсякчас ставитеся до мене як до леді й завжди будете ставитися до мене так." — зауважує Еліза. Тоді Еліза просить, аби Пікерінг називав її Елізою (хоч до цього звертався до дівчини виключно — міс Дулітл), а Гіггінс — міс Дулітл. Генрі обурюється, мовляв швидше пошле її до чорта ніж називатиме таким чином. Пікерінг закликає Елізу називати Гіггінса теж якимось зневажливим іменем у відповідь, та дівчина відповідає, що тепер стала справжньою леді і вже не може поводитися так бридко, як професор. Тут у кімнату заходить містер Дулітл, Еліз дивується їй вроді та дорогому чистому одягу, припускаючи, що той став мільйонером. Батько повідомляє Елізі, що сьогодні одружується і запрошує дівчину на весілля. Еліза погоджується, вона йде одягатися. Дулітл говорить, що сильно хвилюється і просить Пікерінга прийти на церемонію і прослідкувати, аби його не обдурили на гроші на цій церемонії. Гіггінс теж проситься сходити до Дулітла на весілля. Жених нікому не відмовляє. Міс Гіггінс замовляє карету для себе й Елізи, а Генрі та містер Дулітл йдуть пішки. Пікерінг просить Елізу залишитися жити з ними й на далі, проте дівчина не впевнена й запитує дозволу в батька, але той погоджується. Дівчина думає й, аби не зустрічатися з Гіггінсом віч-на-віч, виходить на балкон, та чоловік навмисне підходить до неї. Він запевняє дівчину, що, якщо вона повернеться до них, то він буде поводитися з нею так, як і раніше, бо не можу змінити своєї натури та й не хоче її міняти. Гіггінс просить у неї вибачення, але говорить, що ні з ким він не поводить, інакше. Гіггінс же демонструє Елізі іншу мудрість: суть її в тому, що всі люди мають бути рівними — не важливо, як ти ставишся до людини, головне — ставитися до всіх людей на один манір, ніби в світі немає пасажирів першого та третього класів, а панує рівність. Гіггінс просить дівчину повернутися, просто аби зберегти дружні стосунки між ними, а якщо дівчина схоче, то він може й підмовити Пікерінга, аби той одружився на ній. Еліза обурюється — не потрібно шукати для неї жениха, бо ж вона, якщо захоче, то й сама його легко знайде і вийде заміж — кожного дня, наприклад, їй пише Фреді. Гіггінс називає Фреді дурнем і радить дівчині не зв'язуватися з ним. Еліза всіляко захищає хлопця. Потім Гіггінс називає Елізу дурною і стверджує, що Пікерінг теж так вважає. Професор стверджує, що зробив з неї дівчину для короля, а вона тепер хоче заміж за Фреді, який ні на що не здатен. Еліза знову захищає хлопця й говорить, що планує піти вчителювати: викладатиме уроки фонетики. Та Гіггінс обурюється, мовляв він не для

того вчив її всього цього, аби вона тепер розкидалася знаннями для інших людей, чоловік обіцяє скрутити їй в'язи. Еліза зовсім не лякається з цих погроз. Дівчина починає розуміти, чого по-справжньому боїться чоловік — того, що йому вже не забрати тих знань, які він дав дівчині. Він припускає, що дівчина може просто стати якоюсь мірою кращою за нього. Вона заперечує, не погоджується з ним і не боїться — саме такою Еліза й подобається Гіггінсові. Потім він говорить, що з цього часу "буде нас трое залятих самітників замість якихось там двох чоловіків і дурного дівчиська."

У цей час до кімнати заходить місіс Гіггінс, говорить, що карета вже готова і їм час їхати. На запитання Елізи місіс Гіггінс відповідає, що Генрі не поїде з ними до церкви, бо не вміє гарно поводитись. Еліза прощається з чоловіком, бо вже не побачиться з ним. Місіс Гіггінс стверджує, що її син має сильно шкодувати за такою гарною дівчиною:

Місіс Гіггінс: Боюсь, ви зіпсували цю дівчину, Генрі! Я б потерпала за тебе й за неї, коли б вона не любила так полковника Пікерінга.

Гіггінс: Пікерінга? Дурниці! Вона збирається заміж за Фредді! Ха, ха! Фредді! Фредді!! Ха-ха-ха-ха-ха!!!! (Його громовим реготом і закінчується п'єса.)

Висновки:

"Пігмаліон" — це п'єса, написана Джорджем Бернардом Шоу, є його найпопулярнішим твором, складається з 5 дій.

В основі сюжету закладено історію про перетворення звичайної дівчини-квіткарки з вулиці на справжню леді.

У кінці читач починає розуміти, що незважаючи на те, що Гіггінс вчив Елізу, є багато речей, яких йому варто повчитися в дівчини. Цим Автор нагадує нам, що не потрібно високо задирати носа і вважати себе досконалими та ідеальними, натомість — постійно працювати над собою та досягати нових вершин, як це робила Еліза — у кінці п'єси вона заходить своє кохання, історія з приводу власного квіtkового магазину так і залишилась нерозкритою, проте автор дає нам зрозуміти, що дівчина вже ніколи не повернеться до колишнього життя.